

درسنامه درس 6 تاریخ 2 یازدهم انسانی

عنوان درس: امویان بر مسند قدرت

مقدمه:

پس از آن که در سال 41 ق، امام حسن در پی صلحی حکومت را به معاویه پسر ابوسفیان از خاندان اموی فریض واگذار کرد، امویان تا سال 132 ق بر سرتاسر قلمرو جهان اسلام حکومت کردند و سپس شاخه ای از آنان تا چندین . خلافت امویان شکل گرفت قرن بعد در اسپانیای اسلامی (اندلس) زمام امور را در اختیار داشت. در این درس، شما تحولات مهم و ویژگی های دوران خلافت بنی امیه و حکومت آنان را بر اندلس بررسی و تجزیه و تحلیل خواهید کرد

خلافت امویان با صلح امام حسن(ع) با معاویه از سال 41 ق. شروع و تا پایان سال 132 ق. ادامه داشت.

امویان پیش از خلافت

بنی امیه شاخه ای ثروتمند از قبیله قریش بودند که از دو طریق تجارت و اداره مناصب کعبه ثروت فراوانی اندوخته بودند. آنان از جمله معاویه در زمان خلافت عثمان به مناصب مهمی در شام رسیدند و پس از جنگ صفین او ادعای خلافت کرد.

حکومت معاویه بر شام

خلاصه ای از اقدامات معاویه:

1. تبدیل شام به پایگاهی مناسب برای بنی امیه 2. جلب پشتیبانی مردم شام با فریب کاری و تبلیغات فراوان 3. معرفی خود به عنوان خونخواه عثمان در جهت رسیدن به قدرت 4. استخدام سیاستمداران زیرک و دنیا طلب مانند عمر وعاص و مغیره بن شعبه

تاسیس خلافت امویان

لشکر کشی معاویه به عراق و خریدن فرماندهان سپاه امام حسن(ع) که در نهایت با شرایطی با ایشان صلح می کند و بعنوان خلیفه در شام قدرت را بدست می گیرد.

نکته: 13 نفر خلیفه اموی از دو شاخه سفیانی و مروانی حکومت کرده اند.

فتوحان بنی امیه

فتح اسپانیا(اندلس) توسط طارق بن زیاد و موسی بن نصیر

لشکر کشی به امپراتوری روم و محاصره قسطنطنیه

نکته: برجسته ترین اقدام بنی امیه تشکیل نیروی دریایی و گسترش فتوحات در دریا بود.

سیاست و حکومت

مهم ترین ویژگی های سیاست و حکومت امویان عبارت بود از:

1. استفاده از زور در کسب و حفظ قدرت

2. مورثی شدن خلافت

3. قومیت گرایی و تشدید تعصبات قبیله ای

4. تبعیض و نابرابری اقتصادی

5. ترویج تفکر جبرگرایی

نکته: در میان امویان **عمر بن عبدالعزیز** خلیفه ای متفاوت بود. وی فتوحات را متوقف و دشنام گویی به اهل بیت را منع کرد.

قیام ها و جنبش های دوره اموی: مخالفان آنان سه گروه بودند:

1. پیروان امام علی (ع) یا علویان 2. موالی 3. بازماندگان خوارج

قیام امام حسین (ع) و امامان شیعه

با شهادت امام حسین (ع) حضرت امام سجاد(ع) به امامت رسیدند. وی با زنده نگه داشتن واقعه کربلا و با کتاب صحیفه سجادیه از جایگاه شیعه در مقابل جریان های فکری منحرف دفاع کردند. پس از ایشان امام محمدباقر(ع) و امام جعفر صادق (ع) با فراهم کردن نهضت عظیم علمی و پرورش شاگردان زیادی فقه و حدیث تشیع را تبیین کردند.

قیام عباسیان و سقوط امویان: فرزندان عباس بن عبدالمطلب به بنی عباس معروف هستند. آنان با ذکر معایب حکومت بنی امیه و با دعوت مردم به حکومت آل محمد نهضتی علیه بنی امیه به راه انداختند. پس از مرگ هشام بن عبدالملک اختلافات و نزاع خاندان بنی امیه بالا گرفت و در نهایت ابومسلم خراسانی با پرچم سیاه وارد کوفه شده و با از بین بردن مروان بن محمد آخرین فرمانروای اموی در سال 132 ق. به حکومت بنی امیه پایان داد.

امویان اندلس: توسط عبدالرحمان بن معاویه از نوادگان هشام بن عبدالملک در قرطبه اندلس پایه ریزی شد.

میراث تمدنی مسلمانان در اندلس رفاه و رونق اقتصادی و پیشرفت علمی از جمله در نجوم، پزشکی و فلسفه بود. **مسجد جامع قرطبه و کاخ الحمراء** از شاهکارهای معماری این دوره است.

تکلیف جلسه بعد: پاسخ سوالات زیر را بنویسید.

1- عملکرد معاویه نسبت به تعهداتش در صلح با امام حسن را بیان کنید.

2- ترفندها و اقدام های تبلیغاتی و سیاسی معاویه را برای دست یابی به قدرت و تأسیس خلافت اموی فهرست کنید.

3- زمینه های سیاسی قیام ها و جنبش های عصر اموی را با ذکر مثال شرح دهید.

4- دو مورد از دلایل موفقیت جنبش عباسیان را توضیح دهید.

5- منابع و تحقیقاتی را که در این درس مورد استناد قرار گرفته است، استخراج و فهرست کنید.

تهیه شده توسط: خلیل عینکی ملکی گروه تاریخ استان آذربایجان شرقی

کانال تخصصی تاریخ من @tarikheman3